

EKONOMICKÁ INFORMÁCIA O TERITÓRIU

Andorrské kniežatstvo

[Všeobecné informácie o krajine](#)

I. ZÁKLADNÉ EKONOMICKÉ INFORMÁCIE

a) Základná charakteristika hospodárstva

Andorra (AD) je napriek malej rozlohe a geografickej polohe prosperujúca krajina. V r. 2020 bol pokles HDP v dôsledku pandémie koronavírusu jedným z najväčších spomedzi európskych krajín (12 %). V priebehu r. 2021 nastalo výrazné oživenie hospodárstva (rast HDP dosiahol 6,1 %). Vzhľadom na priaznivý ekonomický vývoj v krajine (po zrušení reštrikcií v oblasti mobility a obnovení turizmu) sa návrat k predpandemickej úrovni očakáva už v priebehu r. 2023.

Ekonomika je slabo diverzifikovaná a závislá od niekoľkých odvetví – offshore finančné služby, nehnuteľnosti, obchod, stavebníctvo a cestovný ruch. Stupeň diverzifikácie a rozvoja jej hospodárstva je limitovaný v dôsledku geografických obmedzení. Pod medzinárodným tlakom na odstránenie daňových rajov, rastúcou konkurenciou v oblasti cestovného ruchu, znížením cenových rozdielov v obchode, sa AD rozhodla pre homologizáciu svojej ekonomiky s Európskou úniou (EÚ), od čoho očakáva zvýšenie konkurencieschopnosti v ponuke služieb, rast priamych zahraničných investícií a podnikateľských iniciatív.

Súčasný ekonomický model AD je založený na sektore služieb, pričom cestovný ruch, finančné služby a obchod predstavujú hlavné bohatstvo kniežatstva. Ďalším strategickým odvetvím je finančný a bankový sektor s celkovým objemom prostriedkov prevyšujúcich 49 mld. €. Banky sú vysoko likvidné a silne kapitalizované. Vláda prijala legislatívne zmeny podporujúce liberalizáciu zahraničných investícií, prienik miestnych firiem na zahraničné trhy, zaviedla konkurenčný fiškálny rámec a snaží sa zlepšovať aj tak vynikajúce životné podmienky. S významným podielom finančného sektoru sú však spojené riziká (konsolidované bankové aktíva presahujú 500 % HDP).

Zákonným platidlom je euro a v krajine neexistuje žiadna centrálna finančná inštitúcia. Zamestnanosť vo finančnom a realitnom sektore predstavuje 20 % z celkového počtu (čo je neúmerné v porovnaní so štruktúrou zamestnanosti v Španielsku, Francúzsku alebo eurozóne). Banky vstúpili do pandémie s dobrými pomermi zisku a kapitálu, aj keď s vysokým percentom nesplácaných úverov. Bankový systém – tvorený 4 andorrskými bankami a španielskou dcérskou spoločnosťou – je diverzifikovaný geograficky aj príjmovými modelmi. Takmer 60 % aktív pôsobí v 13 krajinách (vrátane Španielska a Luxemburska) a takmer 80 % príjmov pochádza z neúročených zdrojov, čo je typický model privátneho bankovníctva.

AD má ambície stať sa významným centrom inovácií. Za týmto účelom, ako aj s úmyslom diverzifikovať svoju ekonomiku, nadviazala priamu spoluprácu s platformou Barcelona Tech City a francúzskym združením pre digitalizáciu La Mêlée. Prostredníctvom moderných digitálnych technológií plánuje stimulovať rozvoj nových sektorov ekonomiky: technologických startupov, špičkového zdravotníctva a moderných športových clusterov.

AD začala s celou sériou štrukturálnych zmien, ako napr. projekt vybudovania heliportu s cieľom zaviesť priame linky vrtuľníkom spájajúce AD s Barcelonou, Toulouse, Lleidou a Seu d'Urgell. Má záujem priťahovať svetové obchodné značky a stať sa prvotriednym centrom shoppingu v Európe. V oblasti excelentného zdravotníctva si krajina dala za cieľ vybudovanie stredísk podľa švajčiarskeho modelu implementáciou najnovšej technológie. Zároveň chce podporiť nové špičkové medzinárodné vzdelávacie centrá a výskum, vývoj a technológie všetkého druhu.

Po dohode s EÚ krajina pristúpila k ukončeniu bankového tajomstva a začala rokovania o asociačnej dohode, ktorá by jej zabezpečila prístup na spoločný európsky trh.

Základné ekonomické parametre

	2017	2018	2019	2020	2021
Miera inflácie v %	2,6	0,7	1,0	- 0,2	3,2
HDP v mil. €	2 655,8	2 725,3	2 817,5	2 507,69	2 815
HDP na obyvateľa € nominálny	35 508	35 775	36 335	32 143	35 398
Vývoj HDP v %	2,8	2,5	3,2	- 12	6,1
Minimálna mzda €	991,47	1 017,47	1 050,5	1 083,33	1 121,47

Priemerná mzda €	2 076,3	2 131,3	2 147,2	2 129,05	2 300
Dovozy tovaru v mil. €	1 307,5	1 368,5	1 378,0	1 267,53	1 541
Vývozy tovaru v mil. €	106,2	112,2	113,2	102,05	124,8
Miera nezamestnanosti v %	1,7	1,5	1,5	3,2	3,0

Zdroj: Ministerstvo financií Andorry, oddelenie štatistiky <https://www.finances.ad/>

Očakáva sa, že objem nesplácaných úverov sa zvýši v dôsledku ukončenia podporných politík motivovaných pandémiou. Obchod a cestovný ruch predstavujú 20 % HDP a zamestnávajú 40 % pracovnej sily (údaje podobné Španielsku). Verejný sektor je rozsiahly a vo všeobecnosti funguje dobre. Dve najväčšie štátne spoločnosti sú: elektrárenskú spoločnosť FEDA a Andorra Telecom. V krátkodobom horizonte bude potrebné prijatie reformy dôchodkového systému a systému sociálneho zabezpečenia, nakoľko najnovšie štúdie naznačujú, že rezervy Andorrského fondu sociálneho zabezpečenia by sa do r. 2038 mohli vyčerpať.

Napriek zníženiu príjmov počas pandémie v dôsledku poklesu HDP, vláda udržiava celkový fiškálny tlak na úrovni 24 – 25 %. DPH zostáva naďalej 6,1 % a korporátna daň 10 %. Zámerom nie je zvyšovať sadzby, pretože existuje dôvera v oživenie ekonomiky. Od r. 2018 je v štátnom rozpočte zapracovaná povinnosť udržateľnosti verejných výdavkov a rozpočtovej a fiškálnej stability, v súlade so stanovenými fiškálnymi pravidlami (1 % pre deficit, 55 % pre verejný dlh, rast bežných výdavkov rovný nominálnemu rastu HDP a 40 % pre verejné príjmy z priamych daní), čo Andorra dlhodobo dodržiava. K týmto pravidlám existujú aj únikové klauzuly, ktoré boli aktivované včas v rokoch 2020 a 2021 z dôvodu pandémie.

Stimulačné opatrenia na zmiernenie negatívnych dôsledkov krízy

- vláda iniciovala tri programy na podporu zamestnanosti mladých ľudí vo veku 18 – 25 rokov (formou finančného subvencovania firiem vo výške 1,6 mil. € + 175 000,- € na rekvalifikačné vzdelávanie);
- modifikované podmienky splácania pôžičiek a predĺženie štátnych záruk (mali by zvýhodniť viac ako 15 000 podnikateľov a fyzických osôb).

Štruktúra HDP (rok 2021)

Sektory – hrubá pridaná hodnota (GVA)

	% podiel
Poľnohospodárstvo, lesníctvo a rybolov	0,6 %
Priemysel, výroba (okrem stavebníctva)	5,4 %
Stavebníctvo	8,2 %
Služby	85,8 %
Verejná správa	(21,8 %)

Obchod, ubytovacie a stravovacie služby, doprava a skladovanie, informácie a spoje (28,2 %)

Finančné a poisťovacie činnosti, realitná činnosť, profesionálne služby, veda a technika (35,8%)

Spolu GVA **100 %**

Zdroj: Ministerstvo financií Andorry, oddelenie štatistiky <https://www.finances.ad/>

Štátny rozpočet - vláda schválila na rok 2023 štátny rozpočet s predpokladanými príjmami na úrovni 522,3 mil. € a výdavkami vo výške 553,7 mil. € (navýšenie o 7 % v dôsledku zvýšenia minimálnej mzdy). Deficit za rok 2023 by nemal presiahnuť 31,4 mil. €. Nárast výdavkov smeruje najmä do sféry sociálnych vecí a zdravotníctva (kde má krajina záujem udržať si štandardne vysokú úroveň poskytovaných služieb a dávok), dopravy (zníženie taríf lokálnej dopravy, iniciovanie koncesie národného heliportu) a obnovy infraštruktúry.

Štátny dlh - ratingová agentúra Standard and Poor's udržala v r. 2022 pozitívne hodnotenie BBB+/A-2. Agentúra Fitch v roku 2022 potvrdila BBB+ so stabilným výhľadom. Agentúry odôvodňujú hodnotenia vysokým HDP per capita, politickou stabilitou, diverzifikáciou verejného dlhu, likviditou bankového sektora a nízkou nezamestnanosťou v krajine. V r. 2022 AD nechce prekročiť maximálnu úroveň výdavkov stanovenú na 1 % HDP, pričom v r. 2021 štátny dlh dosiahol 57 % HDP a do r. 2025 ho plánuje znížiť na úroveň 40 % HDP.

Mena - AD nemá vlastnú menu, používa sa euro. Menová dohoda s EÚ platí od 1.4.2012.

Nezamestnanosť - AD má tradične druhú najvyššiu mieru zamestnanosti (85 %) v Európe (iba za Islandom), aj keď v období pandémie počet nezamestnaných mierne vzrástol. Miera nezamestnanosti v roku 2022 bola 2,2 %, čiastočne vďaka balíčku podporných ekonomických opatrení zameraných na zachovanie pracovných miest.

b) Hlavné odvetvia hospodárstva

Na tvorbe HDP sa viac ako 80 % podieľa sektor služieb, predovšetkým finančné a bankové služby, cestovný ruch a obchod. Priemysel (spracovanie tabaku, výroba nábytku) sa podieľa 5,4 % a pôdohospodárstvo 0,6 % (pestovanie tabaku, chov dobytku).

Finančný sektor sa na tvorbe HDP podieľa viac ako 20 %-mi. Zahŕňa 5 bankových skupín - Andbank, BancSabadell d'Andorra, Crèdit Andorrà, MoraBanc y Vall Banc, v ktorých pracuje až 80% zamestnancov odvetvia. Andorrské banky sú silne kapitalizované, majú konzervatívne riadenie. Pomer solventnosti bánk (17 %) aj likvidita (7,76 %) sú nad európskym priemerom.

Ďalším významným zdrojom príjmov andorrskej ekonomiky je cestovný ruch a služby s ním spojené. Turistom je k dispozícii takmer 33 tisíc postelí, väčšina je sústredená v zimných lyžiarskych strediskách (Grandvalira, Vallnord a Naturlandia), ktoré ponúkajú 318 km lyžiarskych tratí. Vleky v strediskách Grandvalira a Vallnord prepravujú za hodinu spolu 156 tisíc osôb. Počet návštevníkov v roku 2022 dosiahol 8,8 milióna, + 23,9 % v porovnaní s predchádzajúcim rokom (50 % Španieli, 41 % Francúzi a 9 % z iných krajín). Za účelom oživenia cestovného ruchu po pandémie bol prijatý ambiciózny Plán Horizont 23 (v priemere ročne navštívi AD osem miliónov návštevníkov v porovnaní s populáciou menej ako 80 000 obyvateľov), pričom propagácia AD sa zameria najmä na lokálnych turistov z Katalánska a Okciténie (juh Francúzska). Zároveň Ministerstvo cestovného ruchu zaviedlo v druhej polovici 2022 pobytovú taxu za ubytovanie v turistickom zariadení (výška poplatku od 1 do 3 eur v závislosti od kategórie ubytovania).

Obchodná tradícia AD je známa v Európe vďaka širokej sieti obchodov, kvalitnému tovaru a konkurenčným cenám. Najhladanejšími tovarmi sú módné oblečenie, kozmetika, šperky, domáca elektronika, počítače, športové potreby a gastronómia. Na tvorbe HDP sa obchod podieľa viac ako 14 %.

Priemyselná výroba sa na tvorbe HDP podieľa viac ako 5 %. Ide najmä o tabakovú, textilnú, drevársku a potravinársku výrobu, výrobu nábytku, lekárskeho prístrojov a elektroniky.

Polnohospodárstvo sa podieľa len 0,6 % na HDP, pričom ide najmä o chov dobytku a pestovanie tabaku.

c) Členstvo v medzinárodných organizáciách a účasť v integračných procesoch

AD je členom Rady Európy, OBSE, OSN, UNESCO, WHO, WIPO, FAO, CTBTO, ITU, UNWTO, ICC, OPCW, ICAO, ICCROM, Eutelsat, Interpol, OIE, WCO, Medzinárodného výboru Červeného kríža, Frankofónie (OIF), IEB, Iberoamerického generálneho sekretariátu (SEGIB). Má štatút pozorovateľa vo WTO. V r. 2020 Andorra vstúpila do MMF.

Stratégiou AD je postupné približovanie sa EÚ. Medzi AD a EÚ funguje od roku 1990 colná únia, ktorá sa nevzťahuje na poľnohospodárske produkty. V marci 2015 začali rokovania o možnosti asociačnej dohody AD s EÚ. Vláda AD prikladá rokovaniám s EÚ veľkú dôležitosť a má ambíciu dosiahnuť Dohodu o pridružení do konca roka 2023. Najväčšie výhody, ktoré asociačná dohoda prinesie AD je diverzifikácia ekonomiky, vrátane diverzifikácie mechanizmov financovania a rozvoj služieb. Na to však bude potrebná plná implementácia EU acquis.

II. PODPORA OBCHODU A PODNIKANIA

a) Podnikateľská legislatíva

Vláda prijala zákon o investíciách č. 10/2012, ktorým sa AD otvára zahraničným investorom, zjednodušuje zakladanie firiem, otvára dvere zahraničnému kapitálu. Informácie a poradenstvo o možnostiach zriadenia spoločnosti sa nachádzajú na web stránke <https://all-andorra.com/how-to-start-business/>

Daňový systém - AD je známa nízkymi daňami. Komplexná daňová reforma v ostatných rokoch zjednodušila systém a tak v súčasnosti sú v platnosti nasledovné druhy daní:

- daň z príjmu fyzických osôb (IRPF) so všeobecnou sadzbou 10 % a zníženou sadzbou 5 % pre nízko-príjmové skupiny;
- daň zo ziskov firiem (IS) zavedená od r. 2012 s maximálnou sadzbou dane 10 %;
- všeobecná nepriama daň (IGI) má podobný charakter ako DPH a je v platnosti od 1.1.2013, sadzby dane sa pohybujú od 0 do 4,5 %, zvýšená sadzba 9,5 % sa vzťahuje na bankové a finančné služby;
- daň z osobných príjmov nerezidentov (IRNR) so sadzbou 10 %;
- iné dane (z prevodu nehnuteľností, hazardných hier).

Medzi ďalšie poplatky, ktoré môžu ovplyvňovať ekonomické aktivity, patria poplatky za registráciu obchodnej značky, za vlastníctvo vozidiel, registráciu vlastníkov ekonomických aktivít, daň z príjmov za úspory (individuálni rezidenti v EÚ), colné poplatky. Miestne samosprávy (komúny) si v súlade s ústavou a zákonom stanovujú na lokálnej úrovni aj vlastné dane. Ide najmä o tradičnú daň z duše a domácnosti, daň z nehnuteľnosti, daň z prenájmov, daň (poplatok) za poskytovanie obchodných alebo profesionálnych činností. Podrobné informácie ohľadne daní sú uvedené na web stránke www.impostos.ad

Vzhľadom na rozvinutý bankový sektor s početnými vkladmi zo zahraničia bola AD donedávna považovaná za daňový raj. Na odporúčanie EÚ, ale hlavne OECD, AD v r. 2009 podpísala s Francúzskom tzv. Parížsku deklaráciu, následne aj sériu bilaterálnych dohôd z daňovej oblasti s 20 krajinami, na základe ktorých zaviedla automatickú výmenu daňových informácií, čím už za daňový raj považovaná nie je. Vláda zároveň prijala balík legislatívnych opatrení s cieľom zvýšiť transparentnosť bankového sektora a jeho homologizácie s legislatívou EÚ: zadefinovala do legislatívy trestný čin podvodu na daniach, prevzala nariadenie EÚ o prevencii a boji proti praniu špinavých peňazí a financovaniu terorizmu. Prakticky tak v r. 2018 došlo k ukončeniu bankového tajomstva a úrady kniežatstva začali ČŠ EÚ a ďalším vybraným krajinám OECD zasielať údaje o bankových účtoch ich občanov v andorrských bankách. V prípade, že došlo k zrušeniu účtov pred 1.1.2018, daňové úrady ČŠ EÚ informáciu o existencii účtov nedostanú. AD bola následne vyňatá zo zoznamu nekooperujúcich daňových rajov vedenom OECD.

Sociálne zaťaženie, mzdy - cudzinci pracujúci v AD musia mať pracovné povolenie. Po uzavretí pracovnej zmluvy je zamestnávateľ povinný vybaviť na Ministerstve vnútra príslušné pracovné povolenie. Udeľovanie pracovných povolení je obmedzené kvótami. Zahraniční investori, ktorí investujú vlastný kapitál môžu získať povolenie na pobyt mimo kvót.

Všetci zamestnanci, ako aj pracujúci na vlastný účet, musia byť povinne členmi systému sociálneho zabezpečenia Andorry (CASS – Caja Andorrana de Seguridad Social, <https://www.seg-social.es/wps/portal/wss/internet/InformacionUtil/32078/32253/965>). Výška odvodov do sociálnej poisťovne pre zamestnancov predstavuje 6,5 % a pre zamestnávateľov 15,5 % z hrubej mzdy.

Od r. 2012 existuje možnosť udelenia pobytu bez vykonávania aktívnej profesionálnej činnosti. V takomto prípade musí záujemca investovať minimálne 350 tisíc € do rôznych aktív a vložiť do národného finančného inštitútu AD 50 tisíc € a za každú závislú osobu ďalších 10 tisíc €. Podobné podmienky pre získanie pobytu platia aj pre fyzické osoby vykonávajúce medzinárodné profesionálne aktivity z AD minimálne 90 dní ročne. Inštitút môžu využiť vedci, umelci či športovci zamestnávajúci maximálne jednu osobu. Projekt ich profesionálnej činnosti musí byť schválený vládou. Musia vložiť 50 tisíc € a 10 tisíc € za každú závislú osobu do Národného finančného inštitútu AD.

V roku 2022 priemerná mesačná mzda v Andorre predstavovala 2.284,67 € (netto) a minimálna mzda 1.157,87 € (brutto). Výška minimálnej mzdy sa upravuje každoročne spravidla podľa inflácie v predchádzajúcom roku.

b) Programy podpory zahraničného obchodu

Saldo zahranično-obchodnej bilancie AD je tradične pasívne. Vzhľadom na svoju rozlohu je nútená dovážať väčšinu komodít a vyváža len malé množstvo produktov. Veľkú časť vývozu navyše tvorí reexport zahraničných tovarov. Informácie o možnostiach investovania a programov zameraných na podporu zahraničného obchodu možno nájsť na web stránkach štátnej agentúry na podporu investovania www.actua.ad a podnikateľskej platformy <https://investwithandorra.com>. Obchodná a priemyselná komora AD (www.ccis.ad) poskytuje zahraničným firmám služby (poradenstvo, colné informácie, zoznamy firiem) za poplatok.

c) Zverejňovanie verejných obstarávaní

V AD verejné obstarávanie nezastrešuje vládna organizácia, informácie o tendroch sú spravidla zverejňované na nasledovnej web stránke:

<http://andorraabierta.aytoandorra.es/contratos>

d) Zmluvná základňa SR s AD

Medzi SR a AD nie je podpísaná žiadna bilaterálna zmluva ekonomického charakteru. V r. 2014 bol parafovaný textu Dohody medzi SR a Andorrou o automatickej výmene daňových informácií. Vzhľadom na záhlavý legislatívny proces na slovenskej strane dohoda stratila význam, keďže medzitým sa oba štáty stali členmi multilaterálneho dohovoru o vzájomnej administratívnej pomoci v daňových záležitostiach. Rokovania o parafovanom dokumente boli po vzájomnej dohode ukončené. AD pokračuje v úsilí o uzatváranie Dohôd o výmene daňových informácií a najmä Dohôd o zabránení dvojitého zdanenia.

III. INVESTÍCIE, ENERGETIKA, VEDA A VÝSKUM

a) Priame zahraničné investície:

Na prilákanie zahraničných investícií, oživenie ekonomiky a zvýšenie jej konkurencieschopnosti bol v roku 2012 prijatý nový Zákon o investíciách č. 10/2012. Cieľom zákona bolo prilákať nové zahraničné investície vytvárajúce pracovné miesta so zameraním na sektory, ktoré produkujú viac pridanej hodnoty a rastu. Zákon sleduje poskytovanie kvalitných služieb existujúcim a potenciálnym investorom vo všetkých etapách, podporuje adekvátne prostredie uľahčujúce investovanie, prezentuje obraz AD ako modernej, inovatívnej a konkurencieschopnej krajiny. Stanovuje formy spolupráce s ostatnými inštitúciami na podporu a prilákanie investícií.

Od prijatia zákona v r. 2012 vzrástli zahraničné investície o 500 %. Ide predovšetkým o investície do nehnuteľností, orientované na sektor služieb či nezávislé povolania. AD sa však v súčasnosti snaží prilákať najmä PZI súvisiace s inováciami a digitalizáciou. Z tohto dôvodu sa zameriava na prilákanie „e-športov“, „block-chain“ a biotechnologických spoločností. V r. 2021 do AD smerovali zahraničné investície v celkovom objeme 823,15 milióna eur, čo v porovnaní s údajmi z r. 2020 predstavuje nárast o 275,2 %. Experti sa domnievajú, že pod uvedený nárast sa podpísali najmä zmeny legislatívy a regularizácia majetku cudzincov v krajine. Podiel zahraničných investícií v r. 2021 zodpovedal 18,7 % HDP AD, väčšina pochádzala zo Španielska (45 %) a Francúzska (24,6 %). Sektorovo boli orientované do oblastí kapitálu a služieb.

Poslaním vládnej agentúry na podporu investícií Actua (www.actua.ad) je ekonomická diverzifikácia založená na rýchlom raste nových oblastí ako je inovácia, zdravotníctvo, cestovný ruch a vzdelávanie, prilákanie zahraničných investícií a podpora domácim podnikateľom, ktorí chcú investovať v zahraničí, ako aj všeobecná pomoc podnikateľom podporovaním spolupráce medzi verejným a súkromným sektorom.

b) Energetická politika krajiny

AD je energeticky veľmi závislá, až 80 % spotrebovanej energie sa dováža. Podiel jednotlivých zdrojov na celkovej spotrebe energie v r. 2021 bol nasledovný: nafta 43,5 %; vykurovací olej pre domácnosti 22,1 %; elektrická energia 21,9 %; benzín 11,4 %, propán 0,9 %, bután 0,1 %. Vláda

ešte v r. 2016 spustila ambiciózny projekt na podporu obnoviteľných zdrojov energie, osobitne plán na opravy budov na nízko energeticky náročné.

Hoci AD produkuje menej ako 0,001 % globálnych emisií skleníkových plynov vo svete, jej územie sa rozprestiera vo vysokohorskom prostredí, ktoré je obzvlášť citlivé na dôsledky zmeny klímy. Národná stratégia pre energetiku a zmenu klímy a jej následné revízie sú základom pre aktualizáciu stanovených národných limitov, ktorými chce krajina prispieť k zníženiu emisií a naplniť ciele stanovené Parížskou dohodou Rámcového dohovoru OSN o zmene klímy (UNFCCC). Hlavným cieľom stratégie je dosiahnuť postupné znižovanie emisií skleníkových plynov (do r. 2030 o 37 %), vrátane dodatočných kompenzačných opatrení na dosiahnutie národných a medzinárodných cieľov do roku 2050, kedy Andorra plánuje dosiahnuť uhlíkovú neutralitu. S cieľom zabezpečiť účasť kľúčových hráčov na realizácii strategických politík v oblasti energetiky a zmeny klímy smerom k uhlíkovej neutralite bola zriadená Národná komisia pre energetiku a zmenu klímy. Komisia zohráva mimoriadne dôležitú úlohu pri hodnotení a monitorovaní národnej stratégie v tejto oblasti.

c) Veda, výskum a vývoj, inovácie

Dlhodobou stratégiou AD je prilákanie talentov, vytváranie jedinečnej pridanej hodnoty vo vybraných tovaroch a službách pre európsky trh. Vláda za týmto účelom začala úzko spolupracovať s francúzskym združením pre digitalizáciu La Mèlée, ako aj platformou Barcelona Tech City a rozvíjať inováčne projekty v oblasti moderných technológií. Jedným z projektov je podpora elektrických vozidiel, pričom Andorra je trefou krajinou sveta s najväčším podielom elektrických vozidiel na autoparku krajiny.

IV. ZAHRANIČNÝ OBCHOD KRAJINY

a) Dovozný a vývozný režim, obchodná prax

Saldo zahranično-obchodnej bilancie AD je tradične pasívne. Vzhľadom na svoju rozlohu je krajina nútená dovážať väčšinu komodít a vyváža len malé množstvo produktov. Veľkú časť vývozu navyše tvorí reexport zahraničných tovarov. Medzi EÚ a AD funguje od r. 1990 colná únia, ktorá sa nevzťahuje na poľnohospodárske produkty. Hlavným obchodným partnerom AD je Španielsko.

b) Základná štatistika zahraničného obchodu Andorry v mil. €:

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Vývoz	80,6	90,74	106,21	112,24	113,79	102,05	124,8
Dovoz	1 168,5	1 226,3	1 307,49	1 368,59	1 377,93	1267,53	1541,0
Obrat	1 249,1	1 317,04	1 413,70	1 480,83	1 491,72	1369,58	1 665,8
Saldo	- 1087,9	- 1135,56	- 1201,28	- 1256,35	-1264,14	- 1165,48	- 1 416,2

Zdroj: Oddelenie štatistiky andorskej vlády www.estadistica.ad

V r. 2021 vývoz z AD stúpol o 21,99 % oproti predchádzajúcemu roku, pričom dosiahol objem 4,43 % HDP krajiny. Dovoz do AD stúpol v r. 2021 o 21,42 % a predstavuje 54,74 % HDP.

c) Tovarová štruktúra zahraničného obchodu v členení vývoz/dovoz

Hlavné vývozné komodity AD v r. 2021: ide prevažne o reexport dovážaných produktov: elektronika, integrované obvody, protetické (zubné) výrobky, automobily, cigaretový papier.

Hlavné dovozné komodity AD v r. 2021: ropné oleje (okrem surových), automobily, traktory, motorky, bicykle; parfumy.

d) Teritoriálna štruktúra zahraničného obchodu Andorry za rok 2021:

Vývoz: Španielsko (31,3 %); Francúzsko (28,4 %); zvyšok EU-27 (8,5 %), ostatné krajiny (24,1 %).

Dovoz: Španielsko (77,8 %); Francúzsko (12,5 %); zvyšok EU-27 (13,2 %), ostatné krajiny (11,1 %).
Zdroj: Oddelenie štatistiky andorrkej vlády www.estadistica.ad

e) Vývoj zahraničného obchodu so SR za posledné roky (vývoz/dovoz)

Hospodárska spolupráca sa obmedzuje na obchodnú výmenu. Podiel AD na celkovom zahraničnom obchode SR je minimálny a zodpovedá veľkosti andorrkej ekonomiky.

Vývoj zahraničného obchodu medzi SR a Andorrou (v tis. €):

	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Vývoz SR	72,6	106,13	244,49	228	258	208
Dovoz SR	152,7	255,19	204,80	372	124	193
Obrat	225,3	361,32	449,29	600	382	401
Saldo	-80,1	-149,06	39,69	-144	134	15

Zdroj: MH SR, Štatistický úrad SR

Komoditná štruktúra vývozu SR v (2022): stroje a mechanické nástroje, elektrické zariadenia, prístroje na záznam a reprodukciu zvuku, rôzne priemyselné výrobky, buničina, výrobky potravinárskeho priemyslu, obuv, pokrývky hlavy, vychádzkové palice, upravené perá, umelé kvety, textilie a textilné výrobky.

Komoditná štruktúra dovozu SR v (2022): pravé perly, drahokamy a polodrahokamy, drahé kovy, dopravné zariadenia, stroje a mechanické nástroje, elektrické zariadenia, výrobky chemického priemyslu, rastlinné výrobky, textilie a textilné výrobky, drevo a výrobky z dreva, základné kovy a výrobky z nich.

NBS neviduje žiadne investície z Andorry do SR a ani opačne.

V. MARKETINGOVÁ STRATÉGIA

a) Obchodné zvyklosti v teritóriu

Pri obchodnom rokovaní je vítaná znalosť španielčiny alebo francúzštiny (znalosť oficiálneho jazyka krajiny - katalánčiny nie je vyžadovaná). Na vyššej manažérskej úrovni je znalosť angličtiny bežná, avšak španielčina či francúzština sú vždy preferované, aby mohli ďalšiu obchodnú komunikáciu viesť aj ostatní zamestnanci. Pri európskom partnerovi sa očakáva dochvilnosť. Významný je prvý dojem, vystupovanie a oblečenie, na ktoré si Andorrcania potrpia.

b) Vyhodnotenie odbytových možností SR

AD je vzhľadom na svoju rozlohu nútená dovážať väčšinu komodít. Veľkú časť vývozu navyše tvorí reexport zahraničných tovarov. Pre zahraničné firmy existujú isté možnosti pre odbyt produktov – v hlavnom sektore ekonomiky – cestovnom ruchu alebo pri predaji luxusných výrobkov pre zahraničných turistov. Medzi EÚ a AD funguje od r. 1990 colná únia, ktorá sa ale nevzťahuje na poľnohospodárske produkty.

c) Marketingová stratégia pri vývoze

Vzhľadom na veľkosť andorrského trhu, exportéri zo SR nie sú nútení prijímať osobitné stratégie. Najvhodnejšou formou je priame oslovenie potenciálnych obchodných partnerov zo strany slovenských podnikateľských subjektov. Ďalšou možnosťou je účasť na miestnom veľtrhu – Feria d'Andorra la Vella. Veľtrhu sa každoročne zúčastňuje približne 150 miestnych a zahraničných firiem z viacerých oblastí.

d) Praktické informácie pre exportéra a importéra

Veľvyslanectvo Slovenskej republiky v Španielsku: www.mzv.sk/madrid, emb.madrid@mzv.sk

Občania SR môžu vstupovať do AD a zdržiavať sa na jej území bez víz ako turisti až 90 dní. Vo všeobecnosti platí, že AD je bezpečná krajina. Je však potrebné počítať s možnosťou bežnej kriminality (vreckoví zloději a pod.).

AD nemá vlastné letisko, ani železnicu. Má pripravený projekt vybudovania heliportu s cieľom zaviesť priame linky vrtuľníkom spájajúce AD s Barcelonou, Toulouse, Lleidou a Seu d'Urgell. Najbližšie letiská sú v Barcelone a Toulouse (FR), z ktorých sa do Andorry dá dopraviť autobusom alebo prenajať si auto.

AD má dostatočnú ponuku vhodných hotelov pre ubytovanie, ceny sú nižšie ako v susedných krajinách.

Európsky preukaz zdravotného poistenia v ADe neplatí. Odporúča sa uzatvoriť si pred cestou do Andorry komerčné zdravotné poistenie.

Sviatky a voľné dni, nevhodné na pracovné rokovania

- 1.1. Nový rok
- 6.1. Traja králi
- február Karneval (pohyblivý dátum)
- 14.3. Deň ústavy
- marec/apríl Veľký piatok (pohyblivý dátum)
- marec/apríl Veľkonočný pondelok (pohyblivý dátum)
- 1.5. Sviatok práce
- máj Sviatok Svätého ducha (pohyblivý dátum)
- 15.8. Nanebovzatie Panny Márie
- 8.9. štátny sviatok – Panna Mária z Meritxellu (patrónka Andorry)
- 1.11. Všetkých svätých
- 8.12. Nepoškvrnené počatie Panny Márie
- 25.12. Narodenie Ježiša Krista
- 26.12. Sviatok Svätého Štefana

Predajná doba:

Po – So: 10:00 – 13:00, 15:00 – 20:00

Ne 10:00 – 13:00, 15:00 – 19:00

Obchodné centrá sú otvorené nepretržite okrem 1.1.; 14.3.; 8.9. a 25.12.

Andorra sa nachádza v rovnakom časovom pásme ako SR.

Užitočné tel. čísla:

Polícia: 110

Rýchla lekárska pomoc: 116

Požiarníci: 118

Adresy zastúpenia SR pre Andorru:

Veľvyslanectvo SR v Španielsku (Embajada de la República Eslovaca)

Juraj Tomaga - veľvyslanec

C/Pinar, 20, 28006 Madrid

Tel.: (0034) 915 903 861

Fax: (0034) 915 903 868

e-mail emb.madrid@mzv.sk web: www.mzv.sk/madrid

Internetové kontakty na významné inštitúcie Andorry:

Vláda Andorry	www.govern.ad	Oddelenie štatistiky andorskej vlády	www.estadistica.ad
Záležitosti daní	www.impostos.ad	Andorrská obchodná a priemyselná komora	www.ccis.ad
Ministerstvo zahraničných vecí	www.exteriors.ad	Agentúra na podporu rozvoja a investícií Andorry	www.actua.ad
Ministerstvo pre cestovný ruch	www.turisme.ad	Zbierka zákonov	www.bopa.ad
Ministerstvo financií	www.finances.ad	Andorrská konfederácia podnikateľov -CEA	www.cea.ad
Otázky prisťahovalectva	www.immigracio.ad	Andorra Turisme	www.visitandorra.com
Ministerstvo práce	www.treball.ad	Sociálna poisťovňa	www.cass.ad
Školstvo	www.educacio.ad	System zdravotnej starostlivosti	www.saas.ad
Colné sadzby	www.duana.ad	Denník Diari Andorra	www.diariandorra.ad

Dátum: 31.5.2023